

Stručná história¹

Počiatky zboru

Pred príchodom reformácie na území dnešného cirkevného zboru stáli dva farské kostoly aj dve fary (jedna v samotných Rankovciach, druhá v Boliarove) – obidva sa už spomínajú ako existujúce v r. 1332². Pri opravách kostola v r. 1810 boli na bočných stenách objavené historické maľby (fresky?) Sv. Mikuláša a Panny Márie, Matky Božej, ktoré však boli znovu omietnuté a zabielené. Z týchto malieb sa usudzuje, že pôvodná farnosť bola pravdepodobne grécko-katolícka.

Neskôr, v 15. storočí sa Rankovce stali pravdepodobne aj miestom prebývania bratříkov. Pri opravách obvodného múrika okolo kostola začiatkom 19. storočia sa našli vstrelené dve delové gule a teda v okolí kostola sa bojovalo, k čomu ho ako miesto opevnenia predurčila strategická poloha v regióne s rozhľadom na široké okolie. Múrik s otvormi (strieľne iba zo severnej strany, smerom na dolinu) pravdepodobne postavili práve bratříci ako obranný.

V samotnom kostole, ako aj v bezprostrednom okolí sa nachádzajú pochovaní viacerí ľudia. V starej sakristii v minulosti objavili mužskú a dve ženské kostry, je možné, že sú to pôvodní majitelia Rankoviec, ktorí dali postaviť kostol. Od reformy Jozefa II. sa pochovávalo na cintoríne na okraji obce (dnes nazývaný starý cintorín so zachovanými už iba tromi hrobmi).

Dediny, ktorých evanjelickí obyvatelia tvoria zbor, sú staré. Najstaršia prvá písomná zmienka je o Čakanovciach (1276), potom nasleduje Boliarov (1283), Trstány (1288), Ďurďošík (1330), Rankovce (1332), Bačkovík a Žirovce (1384), Herľany vznikli podstatne neskôr (prvá pís. zmienka 1487).

---

¹ Spracovanie aspoň stručných dejín rankovského cirkevného zboru je spojené s problémom, že doposiaľ nebola publikovaná nijaká monografia ani o jednej z obcí, ktorých evanjelici v súčasnosti cirkevný zbor tvoria.

Preto sme odkázaní na dobrý počin farára Michala Greczára, ktorý v roku 1819 zanechal po sebe rukopis *Protocollum ecclesiae Raniensis*. Rukopis je prepisom, rozšírením, doplnením a pokračovaním staršieho, dnes už nezachovaného latinského textu od farára Andreja Čupku (1795-1807). Obsahuje dobové správy o dejinách cirkevného zboru písané v biblickej češtine, neskôr maďarčine, miestami aj latinčine (odpisy vizitácií).

Druhým iste vzácnym prameňom je dielo prof. Branislava Varsíka, *Osídlenie Košickej kotliny*, predovšetkým 3. diel, v ktorom autor zachytil krátky pohľad na dejiny obcí aj v Olšavskej kotline.

Veľmi dobre by ale bolo preskúmať cirkevné, príp. štátne archívy a tak doplniť to, čo zatiaľ nepoznáme a čo by pomohlo rozšíriť obzor ohľadne tohto cirkevného zboru.

² podľa Varsíka bol vtedy v Rankovciach farárom Andrej (str. 86) a v Boliarove Michal (str. 108)

O začiatkoch evanjelickej cirkvi v Rankovciach zatiaľ nevieme vlastne nič.

V dostupných prameňoch sa uvádza koniec 16. storočia ako začiatok luteránstva v tejto oblasti, ako prvý známy evanjelický farár v Rankovciach vystupuje v roku 1590 istý Václav Bohemus, niekde nazývaný aj Václav Pražský³, ktorý sa zároveň spomína aj ako farár v susednej Vyšnej Kamenici. Snáď to znamená, že zatiaľ neboli cirkevné zbory dosť veľké, alebo ešte nebolo dosť farárov, aby dokázali duchovne zabezpečiť viaceré dediny? Existoval tu však evanjelický cirkevný zbor aj predtým? Nevieme. Ako sa domnieva autor miestneho rukopisu Protocollum Michal Greczár, prešovská a erdödská synoda (1545 a 1546) určite riešila aj tunajšie územie. Nevieme, či rankovský cirkevný zbor vznikol samostatne, alebo pôvodne patril ako dcérocirkev iba pod niektorý iný. Celkom určite sa miestnymi ochrancami a patrónmi stala rodina Kecerovcov (de Lipócz) z Lipovca.

Pôvodne cirkevný zbor tvorili evanjelici z Rankoviec, Žíroviec, Mudroviec, Boliarova, Čakanoviec a Trstian (zaujímavé, že Bačkovík patril pod Kamenicu⁴). Neskôr, v časoch protireformácie, keď evanjelici stratili kostol v Kecerovciach (Pekľanoch), evanjelici z Pekľian, ale aj z Červenice prichádzali do Rankoviec. Potom v r. 1784, v období po Tolerančnom patente, keď vznikol evanjelický cirkevný zbor v Opinej, pekľanskí, červenickí, ale aj boliarovskí a mudrovskí evanjelici sa stali členmi opinského cirkevného zboru. Začiatkom 18. storočia však už boliarovskí a mudrovskí patria do rankovského cirkevného zboru. V Herľanoch žije relatívne nové obyvateľstvo (po niekoľkonásobných vyľudneniach, naposledy z 18. storočia), preto sa neraz nepočítali ako súčasť cirkevného zboru, podobne Ďurďošík.

Dnes tvoria cirkevný zbor evanjelici z deviatich obcí – Rankovce, Boliarov, Bačkovík, Čakanovce, Mudrovce, Herľany, Žírovce, Ďurďošík a Trstány, geograficky síce odľahlé, ale v minulosti boli cestnými komunikáciami k sebe bližšie⁵. Podľa viacerých súpisov v minulosti bolo obyvateľstvo týchto obcí vždy slovenské (s výnimkou počas nemeckých Herľian).

Podľa vierovyznania žilo v r. 1746 v našich obciach takéto obyvateľstvo⁶:

Rankovce – 54 lut., 11 r. kat., 16 gr. kat., 50 detí, 3 apostati; spolu: 134.

Bačkovík – 22 lut., 8 r. kat., 20 gr. kat., 10 kalv., 30 detí; spolu: 90,

³ Varsík, str. 61

⁴ Varsík, str. 83

⁵ v evid. liste Cirk. zboru sa spomínajú napr. Trstány iba 8 km od Rankoviec, dokonca ešte bližšie, než Čakanovce (8,5 km), Ďurďošík 14 km, Bačkovík 5,5 km, Boliarov 6,5 km.

⁶ Varsík, údaje čerpal z konskripcie farárov a cirkví abaujskej stolice z r. 1746

Čakanovce – 39 lut., 16 r. kat., 8 gr. kat., 3 kalv., 34 detí; spolu: 100.

Žírovce – 30 lut., 15 r. kat., 16 gr. kat., 31 detí; spolu: 92.

Herľany – 15 lut., 86 r. kat. (údaj až z r. 1851)⁷; spolu: 101.

Ďurďošík – 12 lut., 219 r. kat., 1 kalv., 15 židov (údaj z r. 1851)⁸, spolu: 247.

Trstány – 88 lut., 102 r. kat., 19 kalv., 8 židov (údaj z r. 1851)⁹, spolu: 217.

Boliarov a Mudrovce patrili do šarišskej župy a údaje z týchto dvoch obcí nemáme.

Ako vyzeral pôvodný kostol v Rankovciach, je otázne. Existujú dohady, že pôvodná stavba bola drevená, nahradená v r. 1620 murovaným. Pravdepodobnejšie (kvôli skrytým maľbám na stenách) sa však ukazuje, že pôvodne stál iba jednoduchý kostol, neskôr bolo v r. 1811-1813 dostavané sanktuárium (oltárna časť, dnes má nižší strop ako ostatná stavba), v r. 1816 bola pristavená veža. Klenbovitý kamenný strop roztláčal múry, preto bol v r. 1863 vymenený za rovný, drevený, dostavaná bola sakristia.¹⁰

V období protireformácie boli evanjelikom neraz aj násilne odoberané kostoly (najbližšie tak v Boliarove, Pekľanoch, Opinej, Košiciach a inde), prečo ostal rankovský v rukách evanjelikov, nemáme zistené. Ani Greczár sa vo svojom rukopisnom Protokole k tomu nijako nevyjadruje. Snáď to súviselo s článkom Šopronských artikul (r. 1681), ktorý hovoril o tom, že kým v deviatich stoliciach si evanjelici smeli postaviť po dva kostoly (artikulárne), v ostatných siedmich, medzi nimi aj v Abovskej si mali kostoly ponechať, ktoré vtedy užívali.¹¹ Napriek poprave 4 členov mocnej rodiny Kecerovcov počas krutej Prešovskej jatky (1687) sa reformačné zmýšľanie členov zboru nezmenilo.

Novšie dejiny obce Rankovce zaznamenávajú veľký požiar. Vtedajší farár Jonáš Záborský do Protokolu cirkvi zapísal ako svoje posledné údaje: „Dňa 23. mája 1841 o desiatej hodine večernej vznikol v Rankovciach veľký oheň. Tento oheň strávil kostol tak, že zostali len holučké holé štyri steny, vežu i so zvonom, faru s maštaľami a s vozmi, školu so všetkými k nej prináležajúcimi prístavbami.“¹² Sám farár potom našiel útočisko v rodine miestneho

⁷ Varsík, str. 81; Herľany v r. 1746 boli pravdepodobne vyľudnené a v konškripcii cirkví a farárov z r. 1746 sa nespomínajú.

⁸ Varsík, str. 102 uvádza, že v r. 1746 sa Ďurďošík po vyľudnení spomína iba ako majer s dvoma domami.

⁹ Varsík, str. 105, o rozdelení podľa náboženstva v r. 1746 nezaznamenáva nič.

¹⁰ práca Milana Vojtku, str. 4

¹¹ Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 3, str. 43

¹² Protokol..., zápis k r. 1841

obyvateľa, no nepohodol sa s miestnym dozorcom Samuelom Sonntagom z Rozhanoviec, ktorý odmietol zvolať konvent a riešiť stavbu novej fary aj opravu cirkevných budov.¹³

Záborský opisuje Sonntagu ako zadĺženého človeka, z kontextu sa dá vycítiť obvinenie, že cirkevné peniaze použil na svoje dlhy. No medzi ľuďmi v Rankovciach sa traduje informácia o tom, že Záborský bol prudkej a hádavej povahy, je možné, že s ním nesúhlasili a mal s nimi trvalý konflikt. Hneď pri nástupe farníkov okríkol, aby tak krikľavo nespievali.¹⁴ Ocitol sa v ťažkej situácii, v takejto chvíli ho viackrát navštívil katolícky farár z Peklian (dnes: Kecerovce). Záborský mal blízko ku katolíckej viere, nebol ženatý, preto nad pozvaním prestúpiť veľa nerozmýšľal. Bol presvedčený, že na blízkej teologickej akadémii v Košiciach nájde viac možností ako bojovať za slovenský národ. Sľúbili mu po prestupe stať sa profesorom. S rankovským zborom sa rozlúčil v rozvalinách zhoreného kostola 6. februára, konvertoval 10. februára 1842 a stal sa kaplánom v Košiciach. Na sľúbenú profesúru musel čakať 8 rokov.

Kostol, fara, škola aj príľahlé budovy boli znovu opravené po príchode nového farára Karola Zimmermana v r. 1843,¹⁵ cirkevný zbor však ostal veľmi zadĺžený, takže pri príchode ďalšieho farára Jána Hlovíka, brata seniora šarišsko-zemplínskeho seniorátu Adama Hlovíka, tento našiel nielen 1200 zlatých dlžobu, ale aj ľudí unavených po tvrdej zime a nastávajúcej neúrode, ktorí veľmi siahali po alkohole. Národovec Ján Hlovík, sám seba označoval v kronike rankovského cirkevného zboru ako „Spisovateľ“, sa pokúšal zaviesť aj vtedy populárne spolky miernosti, ale márne.

Ján Hlovík zaznamenal búrlivé roky meruôsmie, najmä rok 1849, keď sa najmä žirovskí obyvatelia opovážili postaviť na cisársku stranu, v máji 1849 obec obklúčili maďarské košúťovské vojská a palicovaním (30 rán) potrestali 9 mužov, ďalších piatich odsúdili do žalára, bol im zabavený majetok, škoda vyšla na 2000 zlatých. Ale traja z nich ušli a dlho sa skrývali v horách. Podobne sa musel v horách skrývať aj sám Ján Hlovík, pretože sa zaujímali aj o neho.

V roku 1852 splatili posledné dlžoby za obnovené budovy, to sa stalo príležitosťou na zakúpenie organa. Najväčšími sumami naň prispeli jednotlivci z Boliarova, Mudroviac a Rankoviec.

¹³ Jonáš Záborský: Rodine v Zábore, Košice 1924; str. 16;

¹⁴ časopis Týždeň zo 17.11.2012, <http://www.tyzden.sk/casopis/12393/jonas-zaborsky-proti-vsetkym/>

¹⁵ v Protokole sú zápisy z jeho pôsobenia v maďarskom jazyku, potrebné by bolo preložiť, aby sme sa o tom viac dozvedeli.

S príchodom farára Andreja Chotvácsa v r. 1862 všetky zápisy v kronike pokračujú až po maďarsky a je potrebné ich preložiť. Celá kronika, Protocollum ecclesiae rankoviensis končí slovenským zápisom v roku 1919 o zvolení farára Pavla Sklenára.

Nová murovaná fara bola postavená v r. 1913 vedľa starej fary.¹⁶

Pôvodne existovali teda kostoly iba v Rankovciach a Boliarove, neskôr, počas protireformácie, bol kostol v Boliarove odobratý a pridelený rímskokatolíckej farnosti v Kec. Pekľanoch. Predpokladá sa, že okolo roku 1500 existoval aj drevený kostol v Čakanovciach. Tento bol však neskôr nahradený murovaným (tento stál už v r. 1746), časom však nevyhovoval, pri zemetrasení v r. 1834 sa poškodil¹⁷, dnešný je postavený na jeho mieste v r. 1958. Približne v tejto istej dobe (r. 1696) existoval aj drevený evanjelický kostol v Trstánoch¹⁸, o jeho umiestnení ani neskoršom údele nevieme nič. Trstány však podľa súpisu obyvateľov z r. 1746 boli obcou s najväčším počtom evanjelikov v celom našom zbore!

V roku 1832 sa cirkevníci v Bačkovíku rozhodli postaviť novú školu, pretože stará nedokázala poskytnúť dostatok priestoru pre účastníkov služieb Božích, ktoré sa (aj pod vedením učiteľa) konali každú nedeľu. Keď už bolo nanosené množstvo kamenia na stavbu, niekto prišiel s myšlienkou: „Prečo rovno nepostaviť kostol?“ Nápad sa rýchlo zmenil na rozbehnutý plán, k 400 zlatým zozbierali hneď ďalších 300. To bola vtedy veľká suma. Abaujská župa dodala ešte ďalší kameň a dosky a začiatkom roka 1836 sa začalo stavať. Stavba trvala rok a päť mesiacov. V roku 1968 bola ku kostolu pristavaná veža.

V Boliarove bola situácia po odňatí starého kostola zložitejšia. Veriaci z tejto dediny z dnes už neznámych dôvodov¹⁹ najprv chodievali do novovzniknutého opinského zboru, neskôr však prichádzali cez pole do rankovského kostola. Bohoslužby však bývali aj v miestnej škole. V roku 1934 si miestni evanjelici, ktorých bola od reformačných čias v obci stále väčšina, postavili zvonnicu z tesaného kameňa a dreva s jedným zvonom²⁰. Stále však bola skrytá túžba po vlastnom kostole tak, ako to bolo kedysi. K tomuto došlo až po

¹⁶ práca Milana Vojtku, str. 7

¹⁷ „popukal“, Protokol ev. a.v. cirkvi rankovskej, zápis z r. 1834

¹⁸ Varsík, str. 105

¹⁹ Greczár v Protokole dáva tušiť, že došlo k nejakej hádke, keď píše: „Ku Opiné tohože času ešte i Boliarov a Mudrovce pripojené byli, ale je z jistých, kteréž však nesluší pripomenutí příčin, jakové potomne když prestáli, oni opět navráceni jsou.“

²⁰ podľa Kroniky obce Boliarov

zamatovej revolúcii, keď v roku 1990 dostali stavebné povolenie. Kostol sa staval pod vedením miestneho kurátora Imricha Hlavatého, ktorý pri stavbe 17.4.1991 utrpel dokonca smrteľný úraz. Nový kostol bol posvätený 23.8.1992.

V troch obciach (Rankovce, Bačkovík a Čakanovce) sú zachované aj správy o cirkevných školách, ktoré existovali až do 20. storočia.

Z dostupných prameňov vieme napríklad o evanjelickej škole v Čakanovciach, ktorú si miestni evanjelici postavili v r. 1824, ale napokon sa ukázala drevená stavba ako nevhodná, preto v r. 1877 postavili novú školu. Ale ani toto sa neukázalo ako dobré riešenie, budova bola nízka, na zlom mieste (neskôr sa stala krčmou) a napokon v r. 1897 kúpili budovu, pôvodne patriacu grófskej rodine (Forgachovcov) a táto sa stala cirkevnou školou až do roku 1941, keď ju prevzala obec a zriadila v nej miestnu Obecnú slovenskú ľudovú školu.²¹ V súčasnosti budova starej cirkevnej školy ostáva nevyužitá a chátra.

Najnovšia história

Najnovšie dejiny zboru treba hlbšie preskúmať, t.j. medzivojnové a povojnové obdobie. V archíve máme málo informácií. Veľa pomôžu iste spomienky súčasníkov.

Obdobie slobody (a krátko už aj pred ním) prinieslo do cirkevného zboru oživenie najmä s príchodom farára Igora Mišinu. Už predtým tu existovala práca s mladými ľuďmi, najmä zásluhou manželky farára Dáriusa Končeka. Na to v cirkevnom zbore pokračoval život medzi deťmi – samostatné detské besiedky vo všetkých väčších obciach (Rankovce sa stali aj distribučným miestom Detskej misie pre východné Slovensko), práca s dorastom, rozdeleným geograficky na dve skupiny, mládežou, rozvinuli sa biblické hodiny s peknou účasťou na štyroch miestach, pribudol spevokol, stretávanie sa rodín, žien, vyučovanie náboženstva na viacerých školách, letné tábory, v r. 1995 pribudla v cirkevnom zbore ako samostatná kapitola aj misijná práca s rómskou komunitou, od r. 1996 začal vychádzať pravidelný mesačný zborový časopis Slovo. Toto by nebolo vôbec možné, keby nebola podpora mnohých ochotných spolupracovníkov, ktorí si službu rozdelili a tak tvorili spoločenstvo evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Olšavskej doline.

---

²¹ rukopis školskej kroniky v Čakanovciach

V porevolučnom zápale, v roku 1992 bola generálne prestavaná fara, v tom istom roku si boliarovskí veriaci konečne namiesto plánovanej modlitebne postavili svoj kostol. Tým sa nároky na farára znásobili, pretože takto vznikli štyri bohoslužobné miesta, okrem toho sa raz v mesiaci konajú na ďalších štyroch miestach. Keď bol vtedajší zborový farár, senior košického seniorátu Igor Mišina v r. 2000 zvolený za biskupa Východného dištriktu ECAV, cirkevný zbor si zriadil popri farárskom mieste aj kaplánske miesto. Dve vzniknuté voľné miesta boli obsadené kaplánskym manželským párom Michalom a Silviou Mišinovcami (synovec Igora Mišinu), ktorí počas svojho krátkeho pôsobenia rozvinuli predovšetkým prácu s dorastom, ich pôsobenie bolo označené ako „zlaté obdobie dorastu“ v cirkevnom zbore. Po nich v r. 2003 z Dunajsko-nitrianskeho seniorátu prišli manželia Ľuboslav a Monika Beňovci.

V r. 2004-2005 bol generálne opravený kostol v Rankovciach, v r. 2007 kostol v Čakanovciach (interiér). V rómskej misii pokračovala práca okrem iného v r. 2004 založením Občianskeho združenia Pre lepší život, čo prinieslo rozšírenie v sociálnej oblasti. Od r. 1999 cirkevný zbor v Herľanoch hostuje a spoluorganizuje Biblicko-rekreačný týždeň Modlitebného spoločenstva ECAV.

Počtom členov má cirkevný zbor klesajúcu tendenciu²², kým v roku 1806 mal celkom 1538 duší²³, v roku 1948 1231²⁴, v roku 2015 vykazuje už iba 740 členov²⁵.

Osobnosti v histórii cirkevného zboru

Dessewffy, Štefan Maximilián Aristid²⁶, 1802-1849

²² V Správe o činnosti Predsedníctva ECAV za rok 2014, str.60 bol zaradený medzi 46 cirkevných zborov s najväčším úbytkom členov oproti predchádzajúcemu roku, o 3,08%.

²³ podľa zápisnice zo superintendentálnej kanonickej vizitácie, prepis v: Protocollum..., tento počet duší podľa obcí bol nasledovne: Rankovce – 371, Čakanovce – 301, Bačkovík – 276, Boliarov – 202, Mudrovce – 122, Trstány – 86, Žírovce – 112, Herľany – 14, Ďurďošík – 54.

²⁴ evidenčný list Cirk. zboru Rankovce z r. 1948

²⁵ Výročná správa Cirkevného zboru ECAV Rankovce za rok 2015

²⁶ plná forma mena z matriky pokrstených v cirk. zbore Rankovce za rok 1802, št. archív Levoča, dostupné na: <https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GR7Q-9KMB?i=504&wc=9P3R-BZ7%3A107654101%2C109211501%2C117065301%2C117065302%3Fcc%3D1554443&cc=1554443&cat=866345276>; v cirkevných záznamoch sa nesprávne uvádza meno jeho otca, vtedajšieho dozorcú ako Andrej Dessewffy, v matrike je ako uvedený Caspar Thom. Dessewffy, matka Juliana, rod. Kubíny.

Narodil sa v Čakanovciach 2. júla 1802 v bohatej evanjelickej rodine, po štúdiách v Košiciach a Prešove sa v 18. roku života stal vojakom husárskych kadetov, bojoval v napoleonovských vojnách medzi delostrelcami a husármi. V r. 1839 dosiahol hodnosť kapitána a odišiel na dôchodok. Pohnuté revolučné časy v roku 1848 ho znovu vtiahli do víru bojov, nastúpil ako major Národnej gardy. Pre statočnosť a vytrvalosť vo viacerých bojoch bol povýšený do hodnosti plukovníka a získal maďarský Rád vojenských zásluh III. triedy. Napokon dosiahol hodnosť generálmajora.

V posledných bojoch bol poverený odraziť obrovskú ruskú armádu. Bitka pri Világosi (rumunské Siria) 13. augusta 1849 však znamenala totálnu porážku maďarskej armády. Generál Dessewffy bol odsúdený v rumunskom Arade na popravu obesením, na zásah princa Lichtensteina bola však poprava zmenená z potupného obesenia na zastrelenie. Popravený bol v Arade 6. októbra 1849 spolu s inými dvanástimi vojenskými vodcami revolúcie.²⁷

Rodina neskôr dala previezť pozostatky generálmajora Dessewffyhho na jeho majetky do Marhane, kde nad farskou záhradou dosiaľ existuje jeho hrobka. V krypte pod čakanovským kostolom je pochovaná jeho matka Juliana s dvomi deťmi.

Michal Greczár, ? - 1840

Tento farár, pôvodom z gemerského Štítnika, pôsobil v rankovskom cirkevnom zbore v rokoch 1808-1840, teda 32 a pol roka, prišiel sem po krátkom pôsobení v susednej Vyšnej Kamenici. Okrem mnohej ostatnej dôležitej práce si dal záležať na spísaní kroniky cirkevného zboru podľa malého latinského rukopisu Protocollum ecclesiae ránkiensis od svojho predchodcu Ondreja Čupku. Túto rozdelil na tri časti, v prvej opísal dejiny cirkevného zboru a starostlivo v nich pokračoval každý rok (tak po ňom vlastne všetci farári až do roku 1919). Druhá časť obsahuje Dokumenty Šariško-zemplínskeho seniorátu a v tretej odpísal dôležité kráľovské nariadenia. Pochovaný bol v Rankovciach 7. júna 1840.

Jonáš Záborský, 1812-1876

Slovenský básnik, prozaik, historik, najprv evanjelický, neskôr rímskokatolícky farár, národovec. Pochádzal zo Záboria pri Martine, vyštudoval evanjelické lýceum v Kežmarku, teológiu na evanjelickom kolégiu v Prešove, kaplánčil v Pozdišovciach, potom ešte študoval v nemeckom Halle, odkiaľ sa vrátil na chvíľu do Lipt. Mikuláša (pôsobil po boku M. M.

²⁷ https://hu.wikipedia.org/wiki/Dessewffy_Arisztid, https://en.wikipedia.org/wiki/Arisztid_Dessewffy

Hodžu), až prijal pozvanie do Rankoviec. Tu sa ale dobre nezapísal, seba v „nešťastných Rankovciach“ vo svojej autobiografii²⁸ opísal ako „perlu na smetisku a sviecu pod šaľfom“, farníci jeho štýl kázania označovali za cudzí, katolícky. Ani v kronike zboru sa o cirkevnom zbore nijako so záujmom nezmieňoval. Veľký požiar v r. 1841 ho pripravil o bývanie, mal potiaže so zborovým dozorcóm Samuelom Sonntagom, ktorý nechcel povoliť stavbu novej fary. Cítil sa tiež ako národovec nedocenený nielen v dedinskom zbore, ale vôbec v evanjelickej cirkvi. Od katolíckeho farára Andreja Kalása zo susedných Kecerovských Peklian dostal pozvánku, aby prestúpil do katolíckej cirkvi, kde dostane nielen lepšie podmienky na živobytie, lepší plat, ale bude mať aj lepšie možnosti na svoje uplatnenie sa vo svojom národnom cítení. 10.2.1842 naozaj aj prestúpil do katolíckej cirkvi, doplnil si vzdelanie v seminári v Košiciach, na pridelenie kaplánskeho miesta však musel čakať až do novembra 1843, potom sa stal nemeckým kaplánom v Košiciach, ale pre svoj panslavizmus sa všade cítil opovrhovaný.

V revolučných rokoch sa dostal aj do väzenia, neraz stál v rozpore so Štúrom, v r. 1850 sa stal profesorom gréčtiny na právnickej fakulte v Košiciach, pôsobil ako redaktor Slovenských novín vo Viedni, vydal viacero básnických zbierok, ako aj satirických próz, humoresiek, drám, autobiografických diel, ale najmä hodnotných historických prác. V nich prijal kodifikovanú slovenčinu.

Po konfliktoch s bachovskou cenzúrou sa v r. 1843 stal farárom v Župčanoch pri Prešove, kde mal viaceré spory s miestnymi farníkmi. Tam aj zomrel v zatrpknutosti v r. 1876.²⁹

V Rankovciach má umiestnenú pamätnú tabuľu, pôvodne ju chceli umiestniť priamo na kostole, ale preto, že sa nezapísal dobre ako farár, cirkevníci toto umiestnenie odmietli a možno ju nájsť na budove bývalého obecného úradu.

Ján Hlovík, 1804-1862

Ján Hlovík, brat seniora šarišsko-zemplínskeho seniorátu Adama Hlovíka, pochádzal z Párnice, študoval v Ožďanoch, Kežmarku a v Prešove. Najprv pôsobil ako učiteľ vo Fóte v Peštianskej stolici, odkiaľ sa odobral na teológiu do Bratislavy. Po skončení štúdia bol

---

²⁸ Rodine zo Záboria, str. 18

²⁹ https://sk.wikipedia.org/wiki/Jon%C3%A1%C5%A1_Z%C3%A1borsk%C3%BD,
<http://www.tyzden.sk/casopis/12393/jonas-zaborsky-proti-vsetkym/>

profesorom rétoriky na gymnáziu v Lučenci, potom nastúpil po svojom bratovi za evanjelického farára do Kladzian v šarišsko-zemplínskom senioráte.

Odtiaľ v r. 1845 prijal pozvanie od rankovského cirkevného zboru, ktorý našiel po znovuopravených cirkevných budovách (kostol, fara, škola po požiari z r. 1841) vo veľkých dlžobách, ľudí prepadnutých alkoholizmu, snažil sa založiť spolok miernosti (po úspechoch v tejto oblasti na predchádzajúcom pôsobisku v Kladzanoch). V Rankovciach pôsobil 17 rokov, zomrel 27. marca 1862, tu je aj pochovaný.

Ján Hlovík sa už ako bratislavský študent prejavoval literárne, bol tiež stálym členom spolku Tatrín. V Kladzanoch mimoriadnu pozornosť venoval zbieraniu zemplínskych ľudových piesní a národno-buditeľskej práci, v Rankovciach sa sústredil predovšetkým na archeológiu a matematiku, napísal dve jeho práce z týchto oblastí: o kamennom oltári v rankovských horách a v matematickom svete rozruch vzbudilo jeho dielo Metóda delenia uhlov. Veľký význam má aj jeho zberateľská činnosť, v ktorej sa zamerával na zemplínske ľudové piesne. Časť z nich sa zachovala v rukopisnej zbierke zemplínskych ľudových balád pod názvom Zemplínske spievanky.³⁰

Daniel Janšo, 1922-1989

V náročnom období nástupu socializmu do rankovského zboru 1. mája 1951 nastúpil ako námestný farár Daniel Janšo, rodák z obce Repištia pri Ratkovej v gemerskom senioráte. Teológiu študoval v Bratislave, kaplánske miesto dostal v Litpovskej Porúbke a odtiaľ prišiel do Rankoviec, kde pôsobil iba veľmi krátko – dva roky. Ľudia si ho obľúbili, ale nepriateľstvo komunistického zriadenia mu nedoprialo dlhšie pôsobenie. Prichádzali na neho udania, že odmieta nedeľné brigády, brojí proti zakladaniu roľníckeho družstva, ďalej že učí deti zdravieť sa nábožensky (evanjelický pozdrav: „Pán Boh vám daj dobrý deň!“), v kázňach má výroky s protištátnym zameraním, ako napríklad: „Nezrádzajme Krista za peniaze!“, alebo „Zvony naďalej zvonja a zvolávajú ľudí do chrámu.“ Na deň 29. mája 1953 ho pozvali na cirkevný referát do Sečoviec a ako išiel na motorke cez Herany, tam ho chytili žandári, strčili do auta bez okien a odviezli na Sedriu do väznice do Košíc, týrali ho a veľa trpel. Vykonštruovali na neho, že vlastnil protištátnu vysielaciu a chceli ho odsúdiť na 25 rokov. Nič však nedokázali a po pol roku – síce už s nastalo podlomeným zdravím - bol prepustený. Medzitým sa o jeho manželku postarali cirkevníci, najmä z Čakanoviec.

³⁰ <http://www.kladzany.sk/staryweb/jhlovik.html> ; časopis Priateľ knižnice, 2/2013, str. 27

Do Rankoviec sa už vrátiť nesmel (jeho miesto nakrátko zaujal ďalší perzekvovaný ev. farár – Dušan Albíni), od r. 1954 nastúpil za farára v Poltári, novohradský seniorát, kde kvôli štátnym orgánom síce ťažko, ale predsa požehnanne pôsobil, neskôr ho opäť násilne preložili do Českého Brezova, odkiaľ na jar 1989 aj pre pretrvávajúce zdravotné problémy odišiel na dôchodok. Zomrel len niekoľko dní pred revolučnými dňami, 4. novembra 1989 a ani sa nedožil vytúženej slobody.

Po páde totality bol Daniel Janšo plne rehabilitovaný, evanjelická cirkev mu vyslovila úprimné uznanie, obdiv a úctu za statočnosť, ktorú prejavil a dokázal v čase svojho poníženia a utrpenia a udelila mu plaketu Daniela Krmana.³¹

Igor Mišina, 1951-

Syn farára Jozefa Mišinu, najprv pôsobil v Ladzanoch v Honte, potom v Koceľovciach na Gemeri, v r. 1984 prišiel za zborového farára do Rankoviec. Počas jeho služby v cirkevnom zbore došlo k oživeniu, veľa pracoval na osobnom duchovnom raste jednotlivcov, rozvinul službu pracovníkov s deťmi, mládežou, bol založený zborový spevokol, cirkevný zbor otvoril pre rómsku misiu. V r. 1994 sa stal seniorom Košického seniorátu, v r. 2000 biskupom Východného dištriktu ECAV na Slovensku, potom ešte pôsobil do r. 2016 v cirk. zbore Háj v Turčianskom senioráte, v súčasnosti žije na penzii v Rozhanovciach.

Menoslov farárov pôsobiacich v zbore³²

1. Václav Bohemus	1590
2. Pavel z Rankoviec	1591-1595
3. Peter Hostnib	1596
4. Jozef Mader	1597
5. Albert Patecki	1598
6. Albert Bohemus	1598 – 1622
7. Ján Bohemus	1622 - 1623
8. Pavel Varaljai	1624
9. Michal Stankovič	1625-1626
10. Krištof Hederi	1627
11. Michal Vidra	1628 – 1668
12. Mikuláš Belussi	1668 –1680

³¹ podľa rukopisu V. Fronkovej z pripravovanej publikácie Cirkev v útlaku, 2. zväzok

³² Zoznam farárov podľa miestnej kroniky, doplnený je zoznamom farárov z: Zsinka Ferenc, Magyar protestáns egyháztörténeti adattár. XIII. Budapest 1929, str. 22

13. Michal Hedry	1680 – 1686
14. Michal Bruško	1686 – 1704
15. Gabriel Gyöngyössi	1704 – 1709
16. Juraj Hedry	1709 – 1724
17. Juraj Očovíny	1724 – 1734
18. Juraj Sartoris	1734 – 1754
19. Jozef Dlháni	1754 – 1755
20. Andrej Fabriczy	1755 – 1773
21. Ján Krasnec Draškóczy	1773 – 1775
22. Samuel Jestrebíny	1775 – 1795
23. Andrej Čupka	1795 – 1807
24. Samuel Strečko	1807 – 1808
25. Michal Grecár	1808 – 1840
26. Jonáš Záborský	1840 – 1842
27. Karol Zimmerman	1842 – 1845
28. Ján Hlovík	1845 – 1862
29. Andrej Chotvács	1862 – 1869
30. Pavel Osztermann	1869 – 1909
31. Michal Lukáčik	1910 – 1915
32. Pavol Sklenár	1915 – 1950
33. Daniel Janšo	1951 – 1953
34. Dušan Albini	1953 – 1954
35. Dárius Konček	1954 – 1983
36. Igor Mišina	1984 – 2000
37. - 38. Michal a Silvia Mišinovci	2001 – 2003
39. - 40. Ľuboslav a Monika Beňovci	2003 –

Pramene

1. Protocollum Ecclesiae Ránkiensis, rukopis od r. 1819
2. Varsík Branislav: Osídlenie Košickej kotliny, III. zväzok, SAV Bratislava, 1977
3. Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 3, Tranoscius, 2002
4. Zsinka Ferenc: Magyar protestáns egyháztörténeti adattár. XIII. Budapest 1929
5. Práca Milana Vojtku o vývoji kostola v Rankovciach, strojopis z r. 1994
6. Školská kronika obce Čakanovce
7. Kronika obce Boliarov
8. Záborský Jonáš: Rodine v Záborí, Slov. ped. knižnica, Košice, 1924
9. Pavel Uhorskai: Cirkev v útlaku, II zväzok, 2016, pred publikovaním, © textu Viola Fronková
10. časopis Priateľ knižnice, Žilinský samosprávny kraj, č. 2/2013
11. Evidenčný list Cirk. zboru Rankovce, 1948
12. Buďte jedna duša a jedna myseľ, správa o činnosti Predsedníctva ECAV za 2014, vydala ECAV, 2015

13. Výročná správa Cirkevného zboru ECAV Rankovce za rok 2015

Internetové zdroje:

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Arisztid_Dessewffy
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Arisztid_Dessewffy
3. časopis Týždeň, <http://www.tyzden.sk/casopis/12393/jonas-zaborsky-proti-vsetkym>
4. https://sk.wikipedia.org/wiki/Jon%C3%A1%C5%A1_Z%C3%A1borsk%C3%BD
5. <http://www.kladzany.sk/staryweb/jhlovik.html>